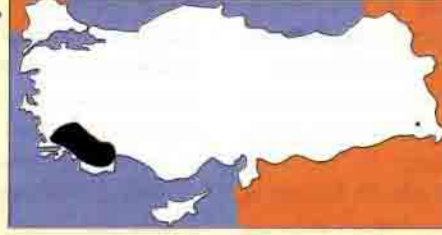

Türkiye Faunası

Panthera pardus/Leopar, Pars, Panter Felidae/Kedigiller

Yurdumuzda yaşayan kedigillerin en irisidir. Felis pardus olarak da isimlendirilir. Asya'da yaşayanlarına daha çok pars, Afrika'da yaşayanlarına ise leopar ya da leopard denilir. Boyları 1.5, kuyrukları 1 m, omuzlarının yerden yüksekliği ise yaklaşık 45-62 cm kadardır. Genel olarak kuyrukları, vücut uzunluğunun yarısından fazladır. Uzun bir kuyrukları ve hayvanın zarif bir görünümü vardır. Postları canlı ve parlak renklidir. Renkleri kırmızımsı sarı, üzerleri siyah beneklidir. Tekdüze siyah olanlarına da rastlanmaktadır

(bunlarda da siyah halka izleri bulunur). Beneklerinin ortası boş ve koyu sarı ya da açık kahverengidir. Ayaklarında, kuyruk sonunda ve yüzündeki beneklerin içi doludur ve siyahtır. Dolu benekler, boyun çevresinde, bazen birleşerek aşağı doğru inen çizgiler oluştururlar. Vücutun diğer taraflarını kaplayan benekler oldukça iridir ve yarımay şeklindeki 5-8 benegin bir araya gelmesinden oluşurlar. Halka şeklindeki bu beneklerin çapları 5-7 cm dir. Başları büyük ve yuvaraktır. Ceneleri ileri doğru çıkıktır. Boyunları kısadır. Bacakları orta yükseklikte ve kuvvetlidir. Pençeleri orta büyüklükte, tüylü ve yumuşaktır. Parmak içine çekilebilen uzun, sivri ve keskin tırnakları vardır. Genişyapraklı ve iğneyapraklı ormanlarda, çalıklar ve maki ile örtülü sarp ka-

Ocak-şubat ayında çiftleşirler. Üç aylık bir gebelikten sonra (87-99 gün), gözleri kapalı, kıpkırmızı bir et yumağı gibi gözük-

rurlar. Yavruların gözleri 10 gün sonra açılır. Anaları yavrularına büyük bir özenle bakar. 16-22 yıl yaşarlar. Yaşadıkları bölgelere göre birçok alttürü tanımlanmıştır. Ülkemizdeki alttürü P.p.tulliana olarak verilmektedir.

Önceleri Afiraka'dan, Çin, Türkmenistan, Java Transkafkasya'ya kadar yaygın olmalarına karşın, bugün birçok yerde soyu, insan tarafından tüketilmiştir. Yurdumuzda eskiden geniş bir yayılış alanına sahip olan leoparın, Trakya, Marmara'nın kuzeyi, Orta Anadolu'nun bitki örtüsünden yoksun step kısmı ve Doğu Karadeniz Bölgesi dışında, bütün bölgelerden kayıt ve gözlemi vardır. Güney Ege Bölgesi, Batı Akdeniz ve Hakkari civarında, hâlâ zaman zaman görülmektedir. Ülkemizdeki sayılarının, iyimser bir rakamla 10-15'i geçmediği tahmin edilmektedir. Soyü tükenmiş ya da tükenmek üzere olan hayvanlar arasındadır.

Felis chaus/Bataklık Vaşığı Felidae/Kedigiller

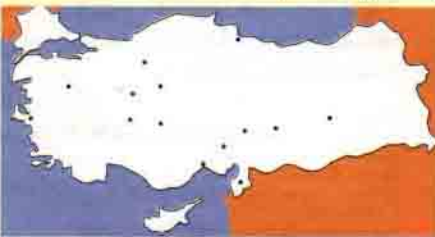
Boyları 75 cm, kuyrukları ise 35 cm'dir. Yabankedilerinden büyük; orta irilikte bir köpek kadardır. Dişileri erkeklerinden daha küçüktür. Görünüşleri vaşığı andırır. Kedilere nazaran daha uzun bacaklı ve oransal olarak daha kısa vücutludur. Vücutunun sırt kısmındaki kıllar kaba ve sert, karın kılları ise incedir. Renkleri tekdüze sarımsı gri-

kahvedir. Az belirgin, geniş ve koyuca bir bant, sırttan kuyruk dibine kadar uzanır. Boyun kıllarının ucu siyahtır ve bu reklenme boyuna koyu bir renk verir. Başın ön kısmı pas kahverengisi, ağız çevresi, başın iki alt yanındaki kıllar kirlili beyazdır. Karın sırttan daha açık renklidir. Kuyruğun dibi ve süt kısmı gri-kahve, altı ise sarımsı kahverengi olup üzerinde belirgin, koyuca üç halka vardır. Kuyruk ucu siyahtır. Kulak arkası ve dibi kızılımsı, ucu ise siyah püsküllüdür. Açık araziden hoşlanmayan

bu hayvanlar, deniz, göl ve nehir kenarlarındaki dikenlik, çalılık ve kamışlıklarda yaşarlar. Gece ve gündüz dolaşırlar. Tilki porsuk inlerinde, sık kamışlıklar, dikenlik ve çalılıkların altında, kuru kamış ve otları severek yuva yaparlar. Sülün, turaç, su kuşları gibi kuşları, tavşan, fare ve diğer kemirgenleri ve leşleri yerler. Çok iyi koşan bataklık vaşığı, çok sık çalı ve dikenler arasından bile kolayca süzülürler. İyi tırmanıcılar ve iyi yüzüp, dikine sıçarlar, çok güç-

lü hayvanlardır. Şubat-mart aylarında çiftleşirler. Gebelikleri 60 gün sürer. Yılda iki kez 3-5 arasında bazan daha fazla yavru doğururlar. Yavruların doğduklarında gözleri kapalıdır. Havlamaya benzer, kısa ve kesik bir ses çıkarırlar. 15-18 yıl ömürleri vardır.

Doğu Avrupa'dan, Seylan, Hindistan, Türkmenistan ve Mısır'a kadar olan alanda yayılmışlardır. Ülkemizde, İzmir, Balıkesir, Eskişehir, Afyon, Ankara, Konya, İçel, Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman, Diyarbakır, Bolu ve Samsun'dan kayıt vardır.

Felis caracal/Step vaşığı, Karakulak Felidae/Kedigiller

Felis caracal, Caracal caracal ya da Lynx caracal isimleri ile de anılır. Dış görüşleriyle vaşağa benzeseler de, ayaklarının daha ince, gövdelerinin daha uzun ve silindirik olmasıyla onlar-

dan ayrılırlar. Kuyrukları vaşağa göre daha uzundur. Kulakları daha uzunca ve uçlarında uzun siyah bir püskül bulunur. Kılırları kısa ve vücuduna yapışmış gibidir. Sırtı, bögürü ve ayakları tekdüze

deve tüyü rengindedir. Boyun, karın ve bacakların iç kısmı beyazdır. Baştan sırta kadar olan kısımda kılırların ucu siyah olduğu için, bu kısımlar koyu (kırçilli siyah) görünümündedir. Üst dudakların

Felis lynx/Vaşak, Öşek Felidae/Kedigiller

Felis lynx, Lynx lynx olarak da bilinir. Boyları 80-130 cm, kuyrukları 15-25 cm'dir. Ağırlıkları 14-26 kg bazen de 36.5 kg'dır. Baş oldukça büyük, bacaklar yüksek ve kuvvetli, gövdenin genel görünüşü hemen hemen dikdörtgen şeklinde, pençeler çok geniş ve parmaklar bir perde ile birbirine bağlanmıştır. Kulak dibi geniş, uç kısmında 4 cm kadar olabilen, siyah bir

kıl demeti vardır. Yanaklarda favori bulunur. Boyun orta uzunluktadır. Kuyruğun uç kısmı siyahtır. Renkleri, coğrafik dağılıma göre çok renklilikten siyaha kadar farklılık gösterir; genellikle duman renginden kestane kahveye ya da pas kırmızısına kadar değişir. Sırt ve bacaklarda az belirgin benekler, gözün

üstünde ve yanakta dağınık koyu çizgiler vardır. Karın kısmı tek düze açık renklidir. Benekler yazın koyulaşır ve belirginleşir, bazı bireylerde beneksizdir. Çalılık, ıssız, geniş yapraklı ve karışık kayalık ormanlarda yaşarlar;

2500 m yüksekliğe kadar yayılabilirler. Tek tek gezerler; alacakaranlıkta ve geceleri sürü halinde ava çıkarlar. Avın üstüne atılır ya da çalı gibi siperlerin arkasında pusuya yatarlar. Sadece et yerler; esas besinleri tavşan, dağ keçisi, geyik,

kalarlar. Çiftleşmeleri şubat-mart ayında gerçekleşir. Gebelikleri 70-78 gün sürer. 2-4 yavru doğurur; 21 ayda eşeysel olgunluğa ulaşırlar. 15-18 yıl yaşarlar.

Batı ve Orta Asya'dan İran, Irak, Suriye, Hindistan, Kuzey ve Doğu Afrika'ya kadar yayılmışlardır. Yurdumuzda, Çanakkale, İzmir, Muğla, Antalya, İçel, Adana, Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya, Hatay, Gaziantep, Diyarbakır, Siirt, Bingöl, Hakkari ve Tokat illerinden kayıt vardır. Nadir rastlanan bir hayvandır.

alageyik, dişi karaca ve yavruları, kuş ve kemirgenlerdir. Aç kalırsa her çeşit evcil hayvana saldırırlar. Yiyeceklerinden daha fazla sayıda canlıyı öldürürler. İştih ve görme duyuuları iyi gelişmiştir. Günde 5-15 km yol alabilirler, iyi tırmanıcıdır, iyi sıçır ve yüzerler. Şubat ve mart aylarında çiftleşirler. Gebelikleri 65-75 gün sürer; 2-5 ay arasında yavru doğururlar. Yavruların gözleri 12 gün sonra açılır, 5 hafta süt emer ve bir yıl kadar anneleri ile kalırlar. Ana ve baba, yavrularla birlikte kalır. Yavrulardan dişi olanlar 21 ay, erkek olanlar 33 ayda erginleşir, 16-20 yıl yaşarlar.

Avrupa'dan Mançurya, Çin, Tibet ve İran'a kadar ve Kuzey Amerika'nın ormanlık bölgelerinde, bölge bölge yayılmışlardır. Ülkemizde, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, İzmir, Aydın, Denizli, Bolu, Ankara, Kastamonu, Zonguldak, Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Artvin, Rize, Kars, Erzurum, Bitlis, Bingöl, Siirt, Hakkari, İçel ve Konya'da kayıtlar vardır.

Kaynak:
Demirsoy A., Yaşamın Temel Kuralları, Cilt III, Kısmı II, Ankara, 1992.

